
 <https://doi.org/10.31651/2524-2660-2023-2-173-179>

 <https://orcid.org/0000-0002-6739-4089>

ГРИЩЕНКО Тетяна Андріївна

кандидатка педагогічних наук, доцентка, доцентка кафедри музики і хореографії,
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

e-mail: grishchenkotatiana50@gmail.com

УДК 378.147:373.3.011.3-051:7-047.22(045)

ІНДИВІДУАЛЬНА ОСВІТНЯ ТРАЕКТОРІЯ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ЕСТЕТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

У статті наголошено на важливості формування естетичної компетентності в майбутніх учителів початкової школи, які мають оволодіти в період навчання у ЗВО не лише вміннями та навичками, але й швидко реагувати на запити сьогодення, розуміти та відчувати сутність мистецтва, бути креативними, творчо активними в усіх життєвих ситуаціях.

Акцентовано, що за останні десятиліття в науковій літературі багато уваги приділено проблемі формування музично-естетичної, художньо-естетичної, культурологічної, міжпредметної естетичної компетентності майбутнього педагога (вихователя, учителя, викладача), які включаються в більш широкую категорію – естетична компетентність – і розглядаються з різних позицій.

Визначено, що естетична компетентність майбутнього вчителя початкової школи інтегрує в собі здатність до психолого-педагогічної підготовки, постійного вдосконалення професійної кваліфікації, стимулювання творчої самореалізації особистості здобувача, виховання художньо-естетичних інтересів і потреб, творчого підходу до справи, любові до дітей, розвитку їхніх умінь, естетичних смаків тощо, що вимагає глибокого знання гуманітарних і спеціальних дисциплін.

З'ясовано, що структуру естетичної компетентності майбутніх учителів початкової школи складають компоненти: когнітивний, почуттєво-ціннісний, естетично-діяльнісний, оцінно-рефлексивний.

Розглянуто низку логічно взаємозалежних і взаємозумовлених етапів щодо створення індивідуальної освітньої траєкторії та навчання за нею для формування естетичної компетентності: 1 етап – підготовчий: ознайомлення зі змістом освітніх і вибіркових компонентів;

визначення мети додаткового навчання; вибір форм і методів навчання; 2 етап – основний: навчання за індивідуальною освітньою траєкторією; 3 етап – заключний: обговорення результатів навчання.

Ключові слова: *індивідуальна освітня траєкторія; естетична компетентність; майбутні вчителі початкової школи; заклад вищої освіти*

Постановка проблеми. Реформування та модернізація української освіти, розгляд педагогічної освіти як засобу саморозвитку та самореалізації компетентної особистості вимагає підготовки педагогів, здатних відповідати на всі виклики сучасного суспільства.

Ураховуючи загальноосвітні тенденції, трансформацію розуміння освіти через зміну формули «освіта на все життя» формулою «освіта через все життя» [1], вимоги суспільства, ринку праці та держави щодо конкурентоздатної особистості, пріоритетним завданням закладу вищої освіти (далі – ЗВО) є «всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, її талантів, інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, формування цінностей і необхідних для успішної самореалізації компетентностей, виховання відповідальних громадян, які здатні до свідомого суспільного вибору та спрямування своєї діяльності на користь іншим людям і суспільству, збагачення на цій основі інтелектуального, економічного, творчого, культурного потенціалу українського народу, підвищення освітнього рівня гро-

мадян задля забезпечення сталого розвитку України та її європейського вибору» [2].

Отже, одним із головних завдань сучасної педагогічної освіти є підготовка нового покоління педагогів із високим рівнем загальної та професійної культури, фундаментальними знаннями в галузі психології, педагогіки, методології, системним баченням педагогічних проблем в освіті. Отже, наразі основний акцент у закладах освіти зроблено на формування в учнівської молоді предметних, спеціальних, загальних компетентностей, які «відображають рівень набутих знань, умінь, навичок, досвіду, інформаційної насиченості й інших властивостей (предметна (міжпредметна – додано) – у певних навчальних предметах; спеціальна – у вузькій сфері діяльності; загальна – у широкій сфері життєдіяльності» [3, с. 130].

Наголосимо на важливості формування міжпредметної естетичної компетентності (уміння виявляти естетичне ставлення до світу в різних галузях діяльності людини; оцінювати предмети та явища, їх взаємодію, що формується під час опанування різних видів мистецтва [4]) в здобувачів у період навчання у ЗВО, які мають оволодіти не лише вміннями та навичками, але й швидко реагувати на запити сьогодення, розуміти та відчувати сутність мистецтва, бути креативними, творчо активними в усіх життєвих ситуаціях.

У зв'язку з цим одним із завдань ЗВО є вдосконалення професійної підготовки майбутніх педагогів, зокрема вчителів початкової школи, формування в них умінь і навичок естетичної поведінки, естетики побуту, зовнішнього вигляду, удосконалення здібності до естетичного сприйняття та діяльності, вироблення системи естетичних потреб, опанування почуттям краси та готовністю діяти за її законами.

За останні десятиліття в науковій літературі багато уваги приділено проблемі формування музично-естетичної, художньо-естетичної, культурологічної, міжпредметної естетичної компетентності майбутнього педагога (вихователя, учителя, викладача), які включаються в більш широку категорію – естетична компетентність – і розглядаються з різних позицій. На сьогодні є багато думок сучасних вітчизняних учених, науковців, дослідників щодо проблеми естетичної компетентності:

– музично-естетична компетентність майбутнього педагога (А. Козир, С. Ковальова, А. Мащенко, М. П'явка, Г. Ципіна та ін.). А. Козир, теоретично обґрунтовуючи педагогічні умови формування професійної майстерності викладачів мистецьких дисциплін, визначила означену компетент-

ність як суму психолого-педагогічних і мистецькознавчих знань, умінь та навичок, творчого використання цінного досвіду, теоретико-практичної готовності до його використання [5];

– художньо-естетична компетентність майбутнього педагога (Л. Айзікова, О. Гайдамака, Л. Гарбузенко, Л. Михайлова, І. Ревенко, Ю. Стюард та ін.). Так, Л. Михайлова зазначила, що художньо-естетична компетентність – це розвиненість в особистості художніх інтересів, смаків, потреб, ідеалів та естетичних ціннісних орієнтацій у галузі мистецтва, художньо-образного мислення, опанування мовами різних видів мистецтва, здатність бути слухачем, глядачем і творцем, уміння сприймати, інтерпретувати й оцінювати художні твори, висловлювати особисте ставлення до них, аргументуючи власні думки та оцінки, готовність використовувати отриманий досвід у самостійній творчій діяльності [6];

– культурологічна компетентність майбутнього педагога (І. Зязюн, О. Кравченко-Дзондза, О. Панкратова, Н. Стеценко, Т. Чикалова, О. Щолокова та ін.). О. Щолокова зазначила, що культурологічна компетентність спрямована на подолання професійної нестабільності, обмеженості та покликана формувати фахові вміння в широкому філософсько-методологічному й соціально-культурному вимірах; особистісна характеристика професіонала-педагога, що містить у собі когнітивний (фахові знання), операційно-процесуальний (спеціальні мистецькі вміння та навички), аксіологічний (система художніх цінностей у поєднанні з професійними якостями особистості) компоненти [7];

– міжпредметна естетична компетентність майбутнього педагога (О. Качмар, Н. Лемешева, Л. Масол, О. Піддубна та ін.). У зазначеному понятті Л. Масол вбачає складні особистісні утворення міждисциплінарного характеру, що формуються під час опанування різних видів мистецтва, а також передбачають здатність здобувача орієнтуватися в естетичних параметрах інших галузей життєдіяльності поза мистецьким колом відповідно до сформованих естетичних ідеалів і цінностей, системи інтегрованих художньо-естетичних знань і досвіду [8].

Зауважимо, що проблему формування естетичної компетентності в здобувачів ЗВО доволі активно досліджено в наукових розвідках Л. Глазунової (формування естетичної компетентності майбутнього вчителя), Т. Койчевої, О. Галіцян, А. Цзе (критеріальний підхід до формування естетичної компетентності майбутніх учителів гуманітарних спеціальностей), А. Карам

(формування естетичної компетентності майбутніх учителів образотворчого мистецтва в позааудиторній роботі університету), Г. Фесенко (естетичні компетенції як чинник виховання та професійного становлення студентства) тощо.

Констатуємо, що в психолого-педагогічній науці зазначені поняття досить різнобічно розробляються та розглядаються, проте не мають однозначного визначення, структури та змісту. Водночас дослідники (С. Вітвицька, О. Красовська, Г. Тарасенко, О. Хващевська, О. Хом'як та ін.) підкреслили, що проблема формування естетичної компетентності майбутнього вчителя початкової школи не набула ґрунтовного висвітлення. Акцентуємо, що більшість майбутніх педагогів не усвідомлюють важливості означеної проблеми.

Мета статті. Висвітлити зміст та особливості формування естетичної компетентності в системі професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи.

Виклад основного матеріалу дослідження. Зважаючи на державні документи: Закон України «Про освіту», «Про вищу освіту», Професійний стандарт за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (із дипломом молодшого спеціаліста)», Концептуальних засадах та напрямках розвитку вищої освіти в Україні, Концепції виховання дітей та молоді в національній системі освіти, Концепції художньо-естетичного виховання учнів у загальноосвітніх навчальних закладах, Концепції єдиної системи естетичного виховання, Концепції професійно-художньої освіти тощо, що спрямовані на оновлення освітньої галузі, – утверджено принципи поваги до культурних надбань, традицій, національного мистецтва, актуалізуються завдання формування художньо-естетичної культури молоді; наголошено на важливості формування в учнівській молоді особистісно-ціннісного ставлення до дійсності та мистецтва, розвиток естетичної свідомості, загальнокультурної та художньої компетентності, здатності до самореалізації, потреби в духовному самовдосконаленні [9], на необхідності формування естетичної культури як одного зі складників професійної підготовки майбутнього фахівця [10].

У Професійному стандарті за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (із дипломом молодшого спеціаліста)» виокремлено загальну компетентність (ЗК 3): здатність виявляти повагу та шанувати українську національ-

ну культуру, багатоманітність і мультикультурність у суспільстві; здатність до вираження національної культурної ідентичності, творчого самовираження [11].

Зазначене вимагає підготовки гуманних, висококультурних, естетично компетентних, духовно багатих педагогів зі сформованим прагненням і бажанням реалізувати себе в естетичній діяльності, здатних породжувати нові знання, примножувати культурно-мистецькі надбання українського народу. Вітчизняні науковці (Л. Гаврілова, А. Карам, А. Козир, Г. Падалка, О. Хващевська та ін.) наголошували на важливості формування в майбутніх учителів початкової школи естетичної компетентності, тому що освіченість у галузі мистецтва, творче мислення й світоглядні настанови сприятимуть становленню творчої індивідуальності, готовності здійснювати професійну діяльність на високому рівні, результат якої – креативна учнівська мова спрямована на акмеуспіх.

Аналіз державних документів, наукового доробку вітчизняних учених й особистий досвід уможливають зазначити, що естетична компетентність майбутнього вчителя початкової школи інтегрує в собі здатність до психолого-педагогічної підготовки, постійного вдосконалення професійної кваліфікації, стимулювання творчої самореалізації особистості здобувача, виховання художньо-естетичних інтересів і потреб, творчого підходу до справи, любові до дітей, розвитку їхніх умінь, естетичних смаків тощо, що вимагає глибокого знання гуманітарних і спеціальних дисциплін [12], а також виявляється в здатності використовувати набутий досвід мистецької діяльності в навчальних і життєвих ситуаціях, зокрема під час практичної, пізнавальної й творчої діяльності, сприймання, аналізу, інтерпретації творів мистецтва, участі в різних мистецьких заходах; у висловлюваннях, судженнях щодо ціннісного ставлення, усвідомлення соціального, культурного, особистісного значення мистецтва; у критичній оцінці на основі естетичних засад та аргументацій власної позиції щодо творів мистецтва, доквілля, медіа- й Інтернет-ресурсів; у продукуванні креативних ідей та пропонуванні способів їхньої реалізації, в умінні трансформувати мистецькі знання в досвід діяльності виконання практичних і творчих завдань, естетизації середовища та корекції власного емоційного стану, задоволення власних творчих потреб [13].

Структуру естетичної компетентності майбутніх учителів початкової школи складають компоненти: когнітивний (усвідомлення необхідності формування та вияву

естетичної компетентності в професійній діяльності та повсякденному житті; володіння широким спектром мистецьких і культурологічних знань; розуміння сутності, походження, особливостей та видової специфіки мистецтва; планування системи дій щодо побудови естетичної культури з урахуванням власних інтересів та особливостей); почуттєво-ціннісний (ціннісне ставлення до навколишнього світу, мистецтва, себе, бажання зберігати та поширювати естетичні цінності; розвиток естетичних почуттів; здатність повноцінно сприймати прекрасне в мистецтві й дійсності; прагнення створювати й використовувати естетичні цінності в освітній діяльності, доносити їх значущість до здобувачів); естетично-діяльнісний (потреба в спілкуванні з прекрасним, переживання краси довкілля, сприйняття та естетична оцінка творів мистецтва, сформованість інтересів, смаків, ідеалів, поведінки на основі естетично значущих норм; свідоме застосування естетичних знань, умінь і навичок на практиці; уміння планувати й організовувати педагогічну діяльність згідно з естетичними нормами суспільства тощо); оцінно-рефлексивний (здатність до оцінки власної естетичної культури; уміння грамотно аналізувати та здійснювати естетичну оцінку явищ дійсності й мистецтва; прагнення до самоаналізу й самовдосконалення естетичних інтересів, смаків, ідеалів, поведінки тощо).

Розглянемо засоби формування естетичної компетентності майбутніх учителів початкової школи на освітній (освітньо-професійній) програмі «Початкова освіта» другого (магістерського) рівня вищої освіти, галузь знань 01 Освіта/ Педагогіка, спеціальність 013 Початкова освіта ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет».

Зауважимо, що формування естетичної компетентності в майбутніх учителів – довготривалий процес, ефективність якого залежить від комплексності освітньої діяльності викладачів у ЗВО. Загальновідомо, що формування загальних і спеціальних компетентностей відбувається під час вивчення освітніх компонентів загальної, професійної і практичної підготовки та вибіркових компонентів (ВК 3: Музична імпровізація, Класичний вокал, Український танець: жанри та види; ВК 5: Електронний контент навчання мистецтва в початковій школі; ВК 6: Музичний інструмент, Естрадний вокал, Хореографічні студії [14]), мета, змістове наповнення яких мають естетичну, мистецьку, культурну спрямованість і впливають на формування естетичної компетентності. Нажаль, обме-

женість часу на вивчення освітніх і вибіркових компонентів, рамки робочої навчальної програми (спрямованість на загальну, професійну та практичну підготовку) не дають широких можливостей на ґрунтовне формування зазначеної компетентності.

Досвід роботи показав ефективність використання в освітньому процесі щодо формування естетичної компетентності здобувачів спеціальності 013 Початкова освіта індивідуальної освітньої траєкторії (персональний шлях реалізації особистісного потенціалу здобувача освіти, що формується з урахуванням його здібностей, інтересів, потреб, мотивації, можливостей і досвіду, ґрунтується на виборі здобувачем освіти видів, форм і темпу здобуття освіти, суб'єктів освітньої діяльності та запропонованих ними освітніх програм, навчальних дисциплін і рівня їх складності, методів і засобів навчання [15]).

Спираючись на досвід вітчизняних науковців О. Коркішко, І. Соснової (навчання за індивідуальною освітньою траєкторією в позааудиторний час, із використанням ІКТ, із самостійним вибором форм і методів (запропонованих викладачами та знайдених самостійно), що спрямоване на підвищення професійної компетентності, самоосвіту та саморозвиток тощо [16]) розглянемо етапи роботи щодо створення індивідуальної освітньої траєкторії та навчання за нею для формування естетичної компетентності.

1 етап – підготовчий:

– ознайомлення зі змістом освітніх і вибіркових компонентів (наприклад, силабуси навчальних дисциплін);

– визначення мети додаткового навчання (наприклад, формування особистісно-ціннісного ставлення до дійсності та мистецтва, естетичної культури, уміння емоційно сприймати, переживати й оцінювати естетично значущі предмети та явища, культуру почуттів; розвиток естетичної, загальнокультурної свідомості, загальних і художніх здібностей, художньо-образного мислення, універсальних якостей творчої особистості; збагачення емоційно-естетичного досвіду тощо);

– вибір форм і методів навчання (дисципліни широкого вибору (наприклад, «Творча музична майстерня» – надання загальноестетичних і мистецтвознавчих знань про музичне мистецтво, про засоби музичної виразності, оволодіння елементарними навичками гри на музичному інструменті; розвиток загальних та спеціальних здібностей, художньо-образного мислення, стимулювання творчого потенціалу особистості, виховання потреби й здатності

до художньо-творчої самореалізації та духовного самовдосконалення (<http://surl.li/gsfidn>); Сценічні мистецтва з методикою навчання (музика, хореографія, театр, екранне мистецтво) – формування всебічно підготовленого й розвиненого спеціаліста для загальноосвітньої школи, здатного на високому рівні виконувати власні професійні обов'язки: організувати класну та позакласну музично-естетичну, театральну-творчу роботу (<http://surl.li/gsfifj>) тощо); гуртки (проблемні групи) (наприклад, «Музикотерапія: історія та сучасність», «Естетичне виховання: історія та новаторство», «Музейна педагогіка», вокальний, театральний, літературний та фольклорний гурток, гурток гри на музичних інструментах тощо); семінари, майстер-класи, тренінги, навчальні курси (запропоновані ДВНЗ «ДДПУ», Інститутом проблем виховання (Лабораторія Естетичного виховання та мистецької освіти) та ін.) тощо);

– вибір додаткових форм і методів (участь у конкурсах, науково-практичних конференціях, проєктах тощо; відвідування екскурсійних маршрутів (музеїв, пам'ятних місць, виставок тощо, наприклад (онлайн-екскурсії), Проєкт віртуальних подорожей – «Музеї просто неба», Софійський собор, Музей-квартира родини Івана Франка тощо (Україна); Лувр у Парижі, Британський музей у Лондоні, Музей Ван Гога в Амстердамі, Театр-музей Сальвадора Далі в Іспанії, Музей сучасного мистецтва імені Гугенгайма в Іспанії (<http://surl.li/cvgot>); онлайн-виставки Харківських музеїв і галереях (<http://surl.li/gsgwr>) тощо), театру (Театр імені Франка, Київська оперета, Мукачівський та Одеський театри тощо) та онлайн-театру (27 українських театрів, вистави яких можна дивитися в піжамах (<http://surl.li/euuvx>) тощо).

2 етап – основний: навчання за індивідуальною освітньою траєкторією.

3 етап – заключний. Контроль: обговорення результатів навчання (звіти, доповіді, презентації); перезарахування результатів у формальне навчання (за наявності сертифіката, свідоцтва тощо).

Отже, належне створення індивідуальної освітньої траєкторії та навчання за нею сприятиме закріпленню та розширенню знань, умінь і здібностей естетичного спрямування, наближенню здобувачів до світу прекрасного в дійсності та мистецтві, потребі в спілкуванні з прекрасним, бажанню зберігати та поширювати естетичні цінності, а отже, формуванню естетичної компетентності.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, у контексті зазначеної проблеми важливим аспектом освітньої діяльності ЗВО є формування в здобувачів естетичної компетентності, що породжуватиме наявність відповідних інтересів, смаків, ідеалів, поведінки на основі естетично значущих норм; свідомого застосування естетичних знань, умінь і навичок на практиці; ціннісного ставлення до навколишнього світу, мистецтва, себе, бажання зберігати та поширювати естетичні цінності; прагнення створювати й використовувати естетичні цінності в освітній діяльності, доносити їх значущість до учнівської молоді; бажання працювати з натхненням, задоволенням, передаючи свої знання, досвід естетичної поведінки, естетики побуту, зовнішнього вигляду тощо підрастаючому поколінню, формуючи всебічно та гармонійно розвинуту, духовно багату особистість.

Характеризуючи особливості формування естетичної компетентності майбутніх учителів початкової школи зауважимо, що одним із засобів її формування є навчання за індивідуальною освітньою траєкторією з використанням різноманітних форм і методів навчання (дисципліни широкого вибору, гуртків (художньо-естетичного профілю, художньо-творчих колективів тощо), семінарів, майстер-класів, тренінгів, навчальних курсів; участь у конкурсах, науково-практичних конференціях, проєктах, онлайн-екскурсії (музеї, пам'ятні місця, виставки), онлайн-театр тощо).

Список бібліографічних посилань

1. Зязюн І.А. Неперервна освіта як основа соціального поступу. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*: зб. наук. праць у 2-х ч. Київ, 2001. Ч. 1. С. 15–23.
2. Про освіту: Закон України від 5 вересня 2017 року № 2834-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.
3. Цільмак О.М. Складові структури компетентностей. *Наука і освіта*, 2009. № 1–2. С. 128–135.
4. Богданова О. Розвиток ключових компетентностей учнів шляхом використання інтерактивних технологій навчання при викладанні предметів природничої освітньої галузі. *Розвиток професійної компетентності педагогічних працівників в умовах неперервної освіти: Науково-методичний вісник*, 2022. № 58. С. 490–502. URL: <http://surl.li/gasip>.
5. Козир А.В. Педагогічні умови формування професійної майстерності викладачів мистецьких дисциплін. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*, 2012. Вип. 11(246). С. 11–17.
6. Михайлова Л.М. Естетичне виховання молоді: компетентнісний підхід. *Вісник національного технічного університету України: Філософія. Психологія. Педагогіка*. 2009. № 1. С. 158–162.
7. Щолокова О.П. Професійна компетентність як стратегічний напрям модернізації мистецької освіти в Україні. *Вісник Глухівського державного педагогічного університету*, 2006. Вип. 8. С. 20–23.

8. Масол Л.М. Художньо-педагогічні технології в основній школі: єдність навчання і виховання. Харків: Друкарня Мадрид, 2015. 178 с.
9. Концепція художньо-естетичного виховання учнів у загальноосвітніх навчальних закладах / за ред. Л.Масол. *Шкільний світ*, 2002. №9. С. 1–15.
10. Радкевич В.О. Концепція професійно-художньої освіти. *Професійно-технічна освіта*, 2000. № 2. С. 43–47.
11. Професійний стандарт за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)»: затв. Наказом Мінекономіки від 23.12.2020 р. № 2736. URL: <http://surl.li/nydd>.
12. Грищенко Т. Формування музично-естетичної компетентності майбутніх учителів початкової школи та музики в умовах магістратури. *Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти: збірник наукових праць*, 2021. Вип. 14 (Ч. 1). С. 147–158. URL: <http://surl.li/gsrqi>.
13. Савченко Т.Т. Презентація для виступу на методичному об'єднанні вчителів художньо-естетичного циклу з метою ознайомлення їх зі змінами, які виникали в зв'язку з прийняттям Закону України «Про освіту». 2017. URL: <http://surl.li/gsbcz>.
14. Освітня (освітньо-професійна) програма «Початкова освіта» (проект). Слов'янськ, 2022. URL: <http://surl.li/gshgi>.
15. Положення про формування індивідуальної освітньої траєкторії студента ДВНЗ «ДДПУ» від 28.08.2020 р. № 463. URL: <http://surl.li/dzzbs>.
16. Коркішко О., Соснова І. Використання ресурсу альтернативної освіти в позааудиторний час як педагогічна умова формування професійного іміджу майбутнього викладача закладу вищої освіти. *Гуманізація навчально-виховного процесу: збірник наукових праць*, 2022. № 1 (101). С. 24–33.

References

1. Ziaziun, I.A. (2001). Continuous education as the basis of social progress. *Continuous professional education: theory and practice: coll. of science works*, 1: 15–23 с
2. On education: Law of Ukraine dated September 5, 2017 No. 2834-IX. Retrieved 20/04/2023 from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> [in Ukr.].
3. Tsilmak, O. M. (2009). Component structures of competences. *Science & Education*, 1–2: 128–135 [in Ukr.].
4. Bohdanova, O. (2022). Development of pupils' key competencies through the use of interactive learning technologies in the teaching of science education subjects. *Development of Professional Competence of Pedagogical Workers Under the Conditions of Continuous Education: Scientific and Methodical Bulletin*, 58: 490–502. Retrieved 05/04/2023 from <http://surl.li/gacip> [in Ukr.].
5. Kozyr, A.V. (2012). Pedagogical conditions for the formation of professional skills of lecturers of art disciplines. *Taras Shevchenko LNU Bulletin*, 11(246): 11–17 [in Ukr.].
6. Mykhailova, L.M. (2009). Aesthetic education of youth: competence approach. *Bulletin of the National Technical University of Ukraine: Philosophy. Psychology. Pedagogy*, 1: 158–162 [in Ukr.].
7. Shchoklova, O.P. (2006). Professional competence as a strategic direction of modernization of art education in Ukraine. *Bulletin of Hlukhiv State Pedagogical University*, 8: 20–23 [in Ukr.].
8. Masol, L.M. (2015). Art-pedagogical technologies in basic school: the unity of learning and education. Kharkiv: Madrid Printing House [in Ukr.].
9. The concept of artistic and aesthetic education of pupils in secondary comprehensive educational institutions (2002). In L. Masol (Ed.), *School World*, 9: 1–15 [in Ukr.].
10. Radkevych, V.O. (2000). The concept of vocational and art education. *Vocational and technical education*, 2: 43–47 [in Ukr.].
11. Professional standard for the professions "Teacher of primary classes of a general secondary education institution", "Teacher of a general secondary education institution", "Teacher of primary education (with junior specialist diploma)": approved by Order of the Ministry of Economy dated 12.23.2020 No. 2736 [in Ukr.].
12. Hryshchenko, T. (2021). Formation of musical and aesthetic competence of future teachers of primary school and music under the conditions of the Master's degree programme. *Professionalism of the Educator: Theoretical and Methodical Aspects: Collection of Scientific Works*, 14(1): 147–158. Retrieved 04/05/2023 from <http://surl.li/gsrqi> [in Ukr.].
13. Savchenko, T.T. (2017). Presentation for Speech at the Methodical Association of Teachers of the Artistic and Aesthetic Cycle with the Aim of Familiarizing Them with the Changes That Arose in Connection with the Adoption of the Law of Ukraine "On Education". Retrieved 04/05/2023 from <http://surl.li/gsbcz> [in Ukr.].
14. Educational (Educational and Professional) Programme "Primary Education" (Project). (2022). Sloviansk. Retrieved 30/04/2023 from <http://surl.li/gshgi> [in Ukr.].
15. Regulations on the Formation of a Student's Individual Educational Trajectory of the SHEI "DSPU" dated 28/08/2020 No. 463. Retrieved 30/04/2023 from <http://surl.li/dzzbs>, [in Ukr.].
16. Korkishko, O., & Sosnova, I. (2022). Use of the resource of alternative education during extra-curricular activities as a pedagogical condition for the formation of the professional image of a future lecturer of an institution of higher education. *Humanization of the Educational-Upbringing Process: Collection of Scientific Papers*, 1(101): 24–33 [in Ukr.].

HRISHCHENKO Tatiana

PhD in Pedagogy, Assistant Professor of the Department of Music and Choreography,
SHEI "Donbas State Pedagogical University"

INDIVIDUAL EDUCATIONAL TRAJECTORY AS A MEANS OF FORMING AESTHETIC COMPETENCE OF FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS

Summary. Introduction. One of the urgent tasks of institutions of higher education (IHE) is improving the professional training of future educators, in particular primary school teachers, forming in them the skills and abilities of aesthetic behavior, aesthetics of everyday life, appearance, improving the ability for aesthetic perception and activities, developing a system of aesthetic needs, mastering a sense of beauty and readiness to act according to its laws.

Analysis of publications. It should be noted that the problem of the formation of aesthetic competence among applicants of IHE is quite actively investigated in scientific

studies of L. Hlazunova, T. Koicheva, L. Tsze, A. Karam, H. Fesenko, and others.

Purpose. The purpose of the article is to highlight the content and peculiarities of the formation of aesthetic competence in the system of professional training of future primary school teachers.

Results. In recent decades, much attention in the scientific literature has been paid to the problem of forming musical-aesthetic, artistic-aesthetic, cultural, and interdisciplinary aesthetic competences of the future educator (nursery school teacher, teacher, lecturer), which are included in the broader category of the aesthetic compe-

tence and considered from different positions. It should be noted that the aesthetic competence of the future primary school teacher integrates the ability for psychological and pedagogical training, continuous improvement of professional qualifications, stimulation of creative self-realization of the applicant's personality, upbringing of artistic and aesthetic interests and needs, creative approach to work, love for children, development of their skills, aesthetic tastes, etc., which requires in-depth knowledge of humanitarian and special professional disciplines. The structure of the aesthetic competence of future primary school teachers consists of the following components: cognitive, sensory-valuable, aesthetic-active, and evaluative-reflective. Work experience has shown the effectiveness of the use in the educational process for the formation of the aesthetic competence of applicants of specialty 013 Primary Education of an individual educational trajectory, which consists of a number of logically interdependent and mutually determined stages: the 1st stage – the preparatory one: familiarizing with the content of educational and elective components; determining the

purpose of additional training; choosing the forms and methods of learning; the 2nd stage – the basic one: studying according to an individual educational trajectory; the 3rd stage – the final one: discussing the learning outcomes.

Conclusions. Consequently, the creation of an individual educational trajectory in a proper way and training in it will help to consolidate and expand knowledge, skills, and abilities of an aesthetic sense, bring applicants closer to the world of beauty in reality and art, the need to communicate with beauty, the desire to preserve and disseminate aesthetic values, and therefore the formation of the aesthetic competence.

Keywords: individual educational trajectory; aesthetic competence; future primary school teachers; institution of higher education.

Одержано редакцією 07.05.2023
Прийнято до публікації 22.05.2023